

Izbaja
 1. in 16. vsakega mesca
 in velja s poštnino vred
 in v Mariboru z pošiljanjem
 na dom
 za celo leto . . . 2 fl.
 " pol " . . . 1 fl.
 " 1/4 " . . . — fl. 50 k.
 Brez poštnine in
 pošiljanja 1 fl. 80 k.
 Posamezni listi se dobijo
 pri knjigarju Novaku na
 velikem trgu za 8 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
 ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
 neplačani listi se ne
 prijemajo.

Oznanila se prijemljejo,
 plača za vrstico je 10 k.
 in za kolek 30 k.

Štv. 9.

V Mariboru 16. maja 1867.

Tečaj I.

Nekaj za vsakdanjo rabo.

III.

„Kar se daje med ljudi pisanega, to je bilo in je še zdaj samo nemško po vseh uradih, po vseh duhovskih, deželnih in vojaških gospodskih, po zbornih sodovih vseh stopinj, po pisarnicah vseh pravdnikov in bilježnikov. Samo v nemškem jeziku se delajo vse vloge, razodbe, ukazi, obravnave, oznanila in zasobna (privatna) pisma. Kar se pové slovenski, to se po nemški zapiše, in nemško pisanje se po slovenski bere, ljudje pa morajo na vero podpisovati.“ S temi gorko občutenimi besedami je opisal nevstrašljivi branitelj slovenskih pravic na Štajerskem zboru, g. Herman, djansko veljavo — ali prav za prav neveljavo — našega jezika v pravnih zadevah. Kaj ne, g. poslanec je dobro opazoval in resnično opisoval. Čudno pa se ti bo zdelo, če ti povemo, da tega ni govoril v zadnjem zboru, ampak 16. marca 1863, in da so te besede danes še tako resnične, kakor so bile pred več kakor štirimi leti. Štiri cela leta toraj smo se potegovali za pravice slov. jezika po deželnih zborih, štiri leta so razlagali naši časniki krivico, ki se godi jeziku, štiri leta smo besedovali po raznih društvih in shodih: dajte nam domači jezik nazaj, štiri leta smo po tisuč in tisuč zasobnih razgovorih zdihovali po sladkih maternih glasih: vse pa je kakor vzdano ostalo pri starem kopitu. Kdo je temu kriv in kako pomagati?

Gotovo ne bo treba dvakrat vprašati, pa nam še kdo v besedo seže ter se odreže: Uradniki so vsega krivi. Uradnik pa bode zopet tožil koga drugega, in tako se bo izgovarjal kakor že v rajju Adam na Evi, Eva na kačo in morebiti bo skušala še kača se kako izviti. Marsiktero leto se že tako tožimo in zopet izgovarjamo, g. Hermanove besede pa so pri vsem tem — Bogu ga bodi potoženo — dandanes še tako resnične, kakor so bile 16. marca 1863.

Ne bod' mo šolobarde! je klical slavni naš Prešern svojim rojakom; ne bod' mo šolobarde! klicali bi mi svojim bravcem. Položimo poštno roko na srce in obstojmo si brez ovinkov: kriv je vsak sam, krivi smo vsi. Le pogledjmo!

Kadar se hoče opisati žalostni stan, ko se je naš jezik naj bolj zanemarjal in zatiral se pripoveduje, da ga je takrat govoril le vbogi oratar za svojim drevesom in mladi pastirček pri svojej čedi. Zdaj je v tem oziru nekoliko bolje, vendar pa ima ta stavek, če ga prav po besedino tolmačimo, veliko resnice tudi za sedanji čas v sebi skrite. Za plugom, sploh doma, naš kmet rad kramlja slovenski; komaj pa dene motiko iz rok, komaj da zamenja vsakdanjo obleko s praznično in si napolni žepe s pismi, ki si jih je spravljal med letom za ogledalom, koj ga prešine drug duh. Če že ne more lomiti nemškega, pa lomi materni jezik, ker mu vriva in sili vse nemške besede, kar jih je kje slišal, če jih že umé ali ne. Dasiravno bi bo postavil imel uradnijam nemška povabila, oklice itd. nazaj poslati, jih sprejema, če mu tudi pri celem pisu drugega ni jasno, kakor da mora plačati uradnemu služabniku: 17 1/2 kr. Drago plačana pisma, od katerih je dostikrat odvisna sreča njegova in njegove rodovine, podpisuje in podkrižuje nemško spisana, ne skrbe ali je to, kar se mu je bralo tudi v pismu zapisano ali ne. Izreke, ki bi ga znali ob čast in poštenje

spraviti, podpiše hladnokrvno nemško zapisane, da le vstreže nemškutarskemu uradniku.

Če ga pri takem ravnanju posvariš, marsikterega še razžališ, da ti jo zosoli rekoč: toliko pa že znam nemški, da se ne pustim prodati. Jezični bahač, pogledi nekoliko okoli sebe; če vidiš očeta v pravdi s sinom, brata z bratom, soseda s sosedom, če vidiš nesrečneža, ki je zapravil vse, kar je imel in sebe in svoje spravil na beraško palico in če zveš, da je v treh tacih slučajih vsaj enkrat temu krivo napačno izdelano in podpisano nemško pismo, potem pa mi povedi, ali je mogoče prodati te v nemškem jeziku ali ne.

Zopet drugi so, ki sicer svoj domači jezik ljubijo in časte, ktere pa strah in bojzljivost odvrta, da ne tirjajo zanj pravice, ki mu grejo po postavi. Ali ta strah je prav, kakor pravi prigovor, znotraj prazen, zvonaj ga pa nič ni. Pravdosrednik in bilježnik, pri katerem si dajaš večidel svoja pisma izdelavati, si pusti svoje delo dobro plačati; za svoj denar pa menda vendar smeš maternemu jeziku pravice tirjati. Uradnika pa veže postava in dolžnost, kakor smo čuli v zadnjem listu. Ako misliš, da si pridobiš njegovo ljubezen ali prijaznost, če sebe in svoj jezik zanemarjaš in izdavaš, se krvavo motiš. Za tvoje hlinenje in prilizovanje te bo uradnik le preziral in zaničeval, kakor že pesnik pravi rekoč: Kdor zaničuje se sam, podlaga je ptujčevej peti.

Gospodarske stvari.

Trsoznanstvo.

(Dalje.)

5. Listne stranske veruge ali zarezne odprtine luknje so ozke ali razširjene, okrogle ali podolgaste itd.

Peteljna veruga pa je za se zaprta, malo ali široko odprta, jajčasta ali kupasta itd.

6. Litsna petlja ima ime najbrž od latinske besede „petiolus“, in je kratka, če ni tri palce dolga, srednje dolga, če je tri in pol palca dolga, dolga, če je daljša, kakor 3 1/4 palca.

Opomba. Tudi pri grozdnem recelju velja ista mera.

c) Mladike ali pogajniki so mlade enoletne rozgice, ktere iz očes na zarodnem lesu izrastejo, se polagano vtrdijo in spet za drugo leto zarodni les dajajo. Na mladikah ali novem rožju razločimo

1. glavno mladiko ali rozgo, ktera naravnost iz plodnega ali lesnega očesa izraste,

2. panoge, to so izrastki na levi ali desni strani očes in imajo od nature namen lesorast odvoditi, in plodno oko v miru ohraniti, da se ne spremeni v lesno. Panoge izrastejo pri vsakem očesu glavne rozge, in se krivo imenuje zaleznice (Zweigreiben), ker ne zalezujejo očes, ampak zavolj koristnega namena bi se še ne smele iztrebiti. Odrezani les se sploh imenuje rožje, pripravljen les pa za sajenje ključ, sadike, kolči i. t. d.

3. Grozdje, ktero se imenuje

- a) po velikosti,
 a) malo, če je grozd komaj 4 palce dolg,
 β) srednje, če je grozd blizo osem palcev,
 γ) veliko, če je 10 palcev, in
 δ) velikansko, če je čez 10 palcev dolgo.